

PETER J OLSSON OM

public service-domstolen

Den 26 februari i år hände något unikt. Då sändes ett program som väcker hopp för den framtida mediedebatten i Sverige.

Man behöver annars inte vara romersk poet för att sucka ”vem vaktar väktarna?” när man tittar på den undersökande journalistiken i dagens Sverige. Ni vet, den som är ute efter att sätta dit fifflande småfolk och fritidspolitiker medan den verkliga makten betraktas som kompisar.

Pressen har sin 250-åriga tradition av långtgående tryckfrihet inskränkt av självpåtagna etiska regler. Det räcker kanske inte alltid, men det skrivna ordet är ju mindre suggestivt och lättare att förhålla sig kritiskt till än etermedia, framförallt tv.

Tv är lite annorlunda, där finns nu granskningsnämnden för radio och tv (www.grn.se). Till skillnad från pressens opinionsnämnd (www.pon.org) är detta en statlig myndighet med alla de problem detta innebär. Något som blir väldigt tydligt eftersom etermedia – och det till skillnad från trycka skrifter – av staten ålagts allsidighet. Något som är svårt att hantera genom förvaltningsbeslut. Hur namnkunnig nämnden än är.

DET TRÅKIGA ÄR ATT det finns så lite debatt i massmedia om massmedia självt. De flesta tidningar håller sig med dagliga tv-recensenter, men dessa ägnar sig mest åt att bedöma hur underhållande underhållningsprogrammen är eller om Loket eller Ingvar Oldsberg ska komma efter Lasse Kronér.

Men den 26 februari kom alltså en ljusglimt, om den var tillfällig eller ej får framtiden visa. Då sändes Sveriges televisions Mediemagasinet. Och detta program hade valt att granska – och dra ner byxorna på – ett annat granskande samhällsprogram från det egna företaget: Uppdrag granskning!

Granskningen var avslöjande. I flera exempel visade man hur verkligheten manipulerades med tillrättalagd statistik, ofullständig research och rena lögner. Till exempel skildrade man hur sexuella övergrepp mot barn utförda av en man tystades ner av Jehovas vittnen. I verkligheten var förövaren ingen man, det var ett syskon som var i åttaårsåldern när tafsandet började!

En uppgift som kanske skulle ha minskat slagkraften i uppgiften att föräldrarna möjliggjorde antastandet genom att låta ”mannen” dela säng med en av sina flickor.

Ett annat ”skruvat” och ”hårdvinklat” reportage handlade om brottslighet bland officerare. Här användes statistik på ett sätt som statistiker helt tar avstånd ifrån.

FLER PROGRAM ”testades” inte. Och därmed får vi inte veta om Uppdrag granskning i övriga reportage tassat lika långt över gränsen för det tillåtna i fråga om journalistisk vinkling.

Om Uppdrag granskning tar åt sig är svårt att säga. De har skrapat med foten och gjort sin pudel – en statistiker ska hädanefter knytas till programmet. Uppenbarligen har de bestämt sig för att hålla god min.

Därmed ställer Janne Josefsson även efter detta upp för Mediemagasinet. En månad senare, den 25 mars, intervjuades han när Mediemagasinet tog upp reportage ”som inte blev gjorda” på grund av hotade journalister.

Josefsson erkände att han hade underlåtit att göra ett reportage om gängvåld och ett mord där gärningsmännen sluppit undan, han hade avstått eftersom han var rädd för vad det mordbenägna kriminella gänget skulle göra mot honom själv. För det hade han skuldkänslor, vilket är förstäeligt.

Men än mer avslöjande är hans resonemang om varför han borde ha gjort reportaget. Det var för att han ”visste” vem eller vilka som utförde mordet och att han ville få fram denna sanning.

Josefsson ser alltså ibland sitt journalistiska uppdrag som att skipa rättvisa, han ”vet” vem som är skyldig. Och sedan gäller det att göra ett reportage som visar skulden. En inställning som förklarar en hel del av metoderna och urvalet i Uppdrag granskning.

HAN ÄR EN DOMARE som från början avkunnat sin dom och skriver domskälen. Han är inte ens åklagare som ska utreda och föra fram fakta, även sådana som talar för den misstänkte.

När denna slags journalistik blir ”public service” så ökar sannerligen behovet av att det finns en journalistik som granskar granskarna.

Peter J Olsson (peter.j.olsson@kvp.se) är politisk redaktör för Kvällsposten.